

آسیب های اجتماعی (نوپدید)

بناکید بر تئوری های زیربنایی و راهکارهای مقابله ای

مؤلفان:

دکتر مهرانگیز شعاع کاظمی

(استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه الزهراء (س))

مهراور مومنی جارید

(دانشجوی دکتری مشاوره و راهنمایی)

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۱

عنوان و نام پدیدآور: آسیب‌های اجتماعی (نویسنده): با تأکید بر تئوری‌های زیربنایی و راهکارهای مقابله‌ای / مولفان: مهر انگیز شجاع کاظمی، مهر‌آورد مومنی‌جاوید
مبشخصات نشر: تهران: آوای نور، ۱۳۹۰.

و فهرست نویسی : فیاض‌الدانش : کتابخانه : ص. [۳۶۵] - ۳۷۵ .

اجتماعی، تکنولوژی اطلاعات — جنبه‌های اخلاقی

شماره الزوده: مؤمنی جاویک، مهر آور، ۱۳۵۶-

ردہ بندی کریں: HM/11/1390

شماره کتابخانه ملی: ۲۵۳۱۸۱۹ رجح بندی دیوبند: ۵۱/۳۰۲

آسیب های اجتماعی (نویدید)

بناکید بر تئوری های زیربنایی و راهکارهای مقابله ای

تالیف: مہرانگیز شعاع کاظمی - مہرآورد مومنی جاوید

جواب اول - ۱۳۹۱

نیراڑ: ۱۰۰۰ جلد جایخانہ و صحائف: بہ اوران

شماره: ۹۷۸-۶۰۰-۵۱۱۳-۶۸-۷

تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان شهید وحید نظری - پلاک ۹۹

تلفون: ٦ - ٦٦٩٦٧٣٥٥ / فاكس: ٦٦٤٨٠٨٨٢ / هجرات: ٠٩١٢١٠٨٣٧٣١

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

قیمت ۱۱۷۰۰ تومان

"فهرست مطالب"

بخش اول

فصل اول: ماهواره و آسیب های ناشی از آن	۳۱
مقدمه	۳۱
تعریف ارتباط	۳۲
نظریه های ارتباطات	۳۲
اهمیت و اثر وسایل ارتباط جمعی	۳۴
دشمن آشکار و تهاجم خاموش	۳۵
فن آوری ماهواره و آمار تقریبی آن	۳۶
کارکرد های خانواده	۳۶
ماهواره و وضعیت آن در ایران	۳۴
آخرین وضعیت شبکه های تلویزیونی قابل دریافت در ایران	۳۴
از نظر مخاطب شناسی در ایران	۳۴
رویکرد نامناسب به ماهواره ها	۳۴
اشاعه فحشا و بی بندوباری	۳۵
پیام های بازگانی بین برنامه های ماهواره ای	۳۵
تقابل فرهنگ دینی و غربی در برنامه های ماهواره ای	۳۸
کشورهای مختلف برای مقابله با ماهواره چه سیاست ها و خط مشی هایی را اتخاذ کردند؟	۳۸
آیا کشورهای منطقه هم در خصوص ماهواره دچار تنش ها و نگرانی هایی هستند؟	۳۸
آینده ماهواره را چگونه می بینید؟	۳۹
نتیجه گیری	۳۹
پیشنهادهای	۴۲
فصل دوم: آسیب شناسی اثرات استفاده از اینترنت	۴۵
مقدمه	۴۵

۴۷	 رسانه ها
۴۸	 اینترنت
۵۲	 نظریه های جامعه پذیری در ارتباط با رسانه
۵۴	 نظریه استفاده - خشنودی
۵۶	 نظریه کارکرد رسانه ها
۵۷	 نظریه های روانشناسی اعتیاد فرد به اینترنت
۵۷	 نظریه هویتی روانی و شخصیت
۵۷	 فرآیندهای بیولوژیکی
۵۸	 نظریه رفتاری
۵۸	 نظریه شناختی
۵۸	 نظریه شناختی - رفتاری
۵۹	 عوامل اجتماعی
۶۰	 گم نامی
۶۰	 راحتی و آسودگی
۶۱	 گریز
۶۱	 چت
۶۳	 تأثیرات اینترنت بر روابط در خانواده
۶۴	 انواع آسیب های فردی و روان شناختی اینترنت
۶۴	 تأثیر اینترنت بر فرهنگ نوجوانان
۶۵	 تأثیر اینترنت بر هویت نوجوانان
۶۶	 مشکلات ایجاد هویت جدید در فضای مجازی
۶۶	 هرزه نگاری در اینترنت
۶۸	 نتیجه گیری
۶۹	 پیشنهادات
۷۱	 فصل سوم: جرایم اینترنتی
۷۱	 مقدمه
۷۲	 تعاریف جرائم کامپیوتری
۷۵	 تئوریهای مرتبط با کج رفتاری و جرم شناسی
۷۵	 نظریه یادگیری اجتماعی
۷۷	 تئوری خنثی سازی سایکز و ماتزا

۷۸	تئوریهای مرتبط با فضای سایر
۷۸	تئوری شری ترکلدر باب فرهنگ دیجیتال و شکل گیری خود در فضای مجازی
۷۹	شکل گیری اجتماعات مجازی
۸۰	انگیزه های مشارکت در اجتماعات مجازی
۸۱	جمع بندی تئوریک
۸۳	عناصر اصلی جرایم سایر
۸۳	مکان
۸۴	قربانیان
۸۴	مجرمان
۸۴	تهدید
۸۵	تفاوت جرایم سایر از جرایم عادی
۸۶	انواع جرایم سایر
۸۶	هک و فعالیتهای مرتبط با آن
۸۶	هکر
۸۶	کراکر
۸۷	ویروس و دیگر برنامه های خرابکارانه
۸۸	ورود به حریم خصوصی
۸۸	کلاهبرداری و سرقت
۸۹	قمار پورنوگرافی و دیگر جرایم علیه اخلاق
۹۰	کمین کردن، اذیت کردن و سخنان تنفر انگیز گفتن
۹۰	مزاحمین اینترنتی!!!
۹۳	سایر تروریسم
۹۴	جرائم اینترنتی در ایران
۹۴	تعریف جرایم رایانه‌ای در ایران
۹۵	مبنای تشخیص جرایم اینترنتی
۹۵	قانون ایران درباره جرایم اینترنتی
۹۵	بررسی قوانین کیفری ایران پیرامون جرائم رایانه‌ای
۹۶	پلیس سایر در ایران
۹۷	نتیجه‌گیری
۹۹	پیشنهادهای

فصل چهارم: همسریابی اینترنتی ۱۰۱

مقدمه ۱۰۱

ازدواج اینترنتی ۱۰۳

تعریف ازدواج اینترنتی ۱۰۳

علل گرایش به ازدواج اینترنتی ۱۰۶

نظریاتی در باب ویژگی های فضای مجازی ۱۰۶

تئوری پردازش اطلاعات ۱۰۶

فرهنگ تشابه سازی و وانمود کردن ۱۰۸

اجتماعات مجازی ۱۰۹

نظریه پیوندهای خصوصی ۱۱۱

انواع سیستم های همسریابی ۱۱۳

وب سایت ها ۱۱۳

وبلاگ ها ۱۱۵

آسیب های ازدواج اینترنتی ۱۱۶

نتیجه گیری ۱۲۰

پیشنهادهای ۱۲۱

فصل پنجم: آسیب شناسی تلفن همراه ۱۲۳

مقدمه ۱۲۳

مبانی فلسفی ۱۲۴

پیشنهادهای ۱۳۱

فصل ششم: فرار مغزها ۱۳۵

مقدمه ۱۳۵

فرار مغزها و اتلاف سرمایه انسانی ۱۳۶

الگوهای فرار مغزها ۱۳۶

الگوی جهانگرا ۱۳۶

الگوی ملی گرا ۱۳۸

الگوی نظریه دوگانه ساختار ۱۳۹

نظریه تحصیل مغزها ۱۴۰

نظریه شکار مغزها ۱۴۰

۱۴۱	 نقش نخبگان در فرآیند توسعه پایدار
۱۴۲	 پیامدهای فرار مغزها بر توسعه فرهنگی - اجتماعی
۱۴۴	 تحقیقات انجام شده در زمینه فرار مغزها
۱۴۶	 پیشنهادات
۱۵۱	 فصل هفتم: شیطان پرستی و آسیب های نوپدید ناشی از آن
۱۵۱	 مقدمه
۱۵۲	 پیام قرآن در مورد شیطان
۱۵۲	 تعریف مفهومی شیطان
۱۵۳	 ماسونری و فراماسونری
۱۵۳	 کابالا
۱۵۳	 اقسام شیطان پرستی
۱۵۴	 شیطان پرستی در ایران
۱۵۷	 آسیب شناسی اجتماعی شیطان پرستی
۱۶۳	 نتیجه گیری
۱۶۴	 پیشنهادات

بخش دوم

۱۶۷	 فصل اول: بزهکاری و ناهنجاری
۱۶۷	 مقدمه
۱۶۸	 انحراف
۱۶۹	 تئوریهای مرتبط با بزهکاری و ناهنجاری
۱۶۹	 رویکرد بی سازمانی
۱۷۰	 کولی
۱۷۰	 تامس و زنانیکی
۱۷۰	 آگ برن
۱۷۱	 نظریه دورکیم
۴۱۷۲	 نظریه رابرت کی مرتون - فشار ساختاری
۱۷۳	 نظریه پارسونز
۱۷۳	 نظریه تامس و زنانیکی
۱۷۴	 نظریه بوم شناختی

۱۷۵	 رویکرد کنترل اجتماعی
۱۷۶	 پیوندهای اجتماعی هرشی
۱۷۸	 نظریه هاوارد بیکر، ادوین لمرت، کای اریکسون - عکس العمل اجتماعی یا برچسب
۱۸۰	 نظریه انتقال فرهنگی
۱۸۱	 نظریه ادوین سارلند - معاشرت گوناگون
۱۸۳	 ارزیابی نظریه انتقال فرهنگی
۱۸۴	 نظریه بلامر
۱۸۴	 نظریه تضاد
۱۸۵	 نظریه ریچارد کوشنی - طبقه دولت، جرم :
۱۸۵	 نظریه آلبرت کوهن
۱۸۶	 نظریه دیوید ماتزا - بزهکاری و دنباله روی
۱۸۸	 نظریه ریچارد کلوارد و لوید اوهلین - بزهکاری و فرصت
۱۸۸	 نظریه کنترل اجتماعی - علل هیبرشی از بزهکاری
۱۸۹	 نظریه بوم شناسی انحراف - مکتب شیکاگو
۱۹۰	 نظریه ویلیامز هال (عوامل خانوادگی مؤثر بر بزهکاری)
۱۹۳	 پیشنهادات
۱۹۳	 راهکارهای پیشگیری
۱۹۳	 راهکارهای درمانی

فصل دوم: حاشیه نشینی

۱۹۵	 تعاریف و مفاهیم
۱۹۶	 دیدگاه های جامعه شناختی درباره حاشیه نشینی
۱۹۷	 ویژگی های محلات و افراد حاشیه نشین ایران
۱۹۹	 آثار و تبعات حاشیه نشینی
۲۰۱	 سیاست ها و راهکارهای پیشنهادی

فصل سوم: خودکشی

۲۱۱	 مقدمه
۲۱۲	 بررسی نظری خودکشی
۲۱۵	 اهداف خودکشی
۲۱۶	 چه چیزی به بحران خودکشی منجر می شود؟

۲۱۶	انواع خودکشی
۲۱۸	انواع خودکشی از نگاهی دیگر
۲۱۹	احساسات شخص خودکشی کننده
۲۱۹	شیوه های خودکشی
۲۲۰	عوامل تاثیر گذار بر پدیده خودکشی
۲۲۰	دیدگاه های مختلف راجع به خودکشی
۲۲۱	نظر ادیان مختلف در مورد خودکشی
۲۲۱	شاخص های مهم رفتاری قبل از خودکشی
۲۲۲	گروه های در معرض خودکشی
۲۲۲	خودکشی در میان مسلمانان
۲۲۳	خودکشی در ایران
۲۲۶	نتایج آماری خودکشی در ایران
۲۲۷	علائم هشدار دهنده
۲۲۷	چگونه می توان به فردی که قصد خودکشی دارد کمک نمود؟
۲۲۸	پیشنهادهات

فصل چهارم: اعتیاد..... ۲۲۹

۲۲۹	مقدمه
۲۳۰	عوامل مؤثر بر اعتیاد
۲۳۶	تئوریهای مربوط به اعتیاد
۲۳۶	رویکرد کل نگر (Holistic Approach)
۲۳۷	اعتیاد از دیدگاه شرطی شدن
۲۳۸	نظریات یادگیری
۲۳۸	اعتیاد از دیدگاه روانکاوی
۲۳۹	نظریه های جامعه شناسی در تحلیل مسئله مواد مخدر
۲۴۰	نقش عوامل فرهنگی در گرایش به اعتیاد
۲۴۱	آموزش مهارتهای زندگی جهت پیشگیری از اعتیاد
۲۴۲	پیشنهادهات
۲۴۲	بخش اجتماعی
۲۴۲	بخش خانواده

بخش سوم

۲۴۷	فصل اول: شکاف نسل ها
۲۴۷	مقدمه
۲۴۸	تعارض نسلی
۲۴۹	شکاف نسلی
۲۴۹	تئوری های جامعه شناسی
۲۴۹	کارل مارکس (تضاد و تنوع ارزشها)
۲۵۰	مارکس وبر:
۲۵۲	امیل دورکیم
۲۵۳	رونالد اینگلهارت
۲۵۴	آنتونی گیدنز
۲۵۶	کارل مانهایم
۲۵۶	جمع بندی نظریات مطرح شده:
۲۵۷	پیامدهای شکاف نسل ها
۲۵۸	اجتماعی شدن در دوره های مختلف
۲۵۸	پیشنهادهای
۲۶۱	فصل دوم: کودک آزاری
۲۶۱	مقدمه
۲۶۳	انواع کودک آزاری
۱۶۴	کودک آزاری جسمی
۲۶۴	کودک آزاری جنسی
۲۶۴	کودک آزاری عاطفی یا روانی
۲۶۵	بی توجهی یا غفلت
۲۶۵	کودک آزاری نوین
۲۶۶	مدلهای نظری در کودک آزاری
۲۶۷	عوامل روانی کودک آزاری
۲۶۸	عوامل خانوادگی کودک آزاری
۲۶۸	عوامل محیطی کودک آزاری
۲۷۳	نتیجه گیری و پیشنهادات

۲۷۳	تغییر نگرش ها
۲۷۴	بحث آزاد در خصوص کودک آزاری
۲۷۴	ظرفیت و توانایی جامعه و خانواده
۲۷۴	توانمند سازی کودکان و مهارت های زندگی
۲۷۴	پایش و گزارش های
۲۷۵	خدمات ضروری و بازتوانی برای قربانیان
۲۷۵	تمهیدات دولت
۲۷۵	قانون گذاری
۲۷۷	فصل سوم: کودکان خیابانی
۲۷۷	مقدمه
۲۸۰	بررسی مفهومی پدیده کودکان خیابانی و انواع تقسیم بندی آن
۲۸۵	تئوریهای مرتبط با کودکان خیابانی
۲۸۵	نظریه انتخاب عقلانی و کودکان خیابانی
۲۸۵	نظریه فرهنگ فقر و کودکان خیابانی
۲۸۸	طرد اجتماعی
۲۸۹	تعریف مربوط به یورواستات
۲۹۰	مدل تحلیلی کودکان خیابانی
۲۹۱	طرد از خانواده
۲۹۱	طرد از آموزش
۲۹۱	طرد از اجتماع
۲۹۲	طرد از سکونت گاه
۲۹۲	طرد از اشتغال
	در عین حال، در پاسخ به این سؤال که چرا نحوه برخورد با کودکان را باید با چنین دقتی مورد
۲۹۴	بررسی قرار داد؟ دلایل زیادی وجود دارد
۲۹۶	علل بروز پدیده کودکان خیابانی :
۲۹۸	اثرات زندگی در خیابان بر کودکان
۲۹۹	آمارها
۳۰۱	کودکان خیابانی در ایران
۳۰۴	نگهداری از کودکان خیابانی
۳۰۵	تاریخچه ساماندهی کودکان خیابانی در ایران

۳۰۷	اهداف
۳۰۷	نیروهایی متخصص مورد نیاز
۳۰۸	نتیجه گیری
۳۰۸	پیشنهادهای

فصل چهارم: فرار از منزل ۳۱۱

۳۱۱	مقدمه
۳۱۴	تعریف فرار
۳۱۴	انواع فرار
۳۱۵	انگیزه های فرار
۳۱۶	آمار و اطلاعات
۳۱۶	نظریه های جامعه شناسی
۳۱۶	نظریه کونینگ
۳۱۷	نظریه دورکیم
۳۱۷	نظریه سلسله مراتبی ساختار شخصیت
۳۱۸	سبب شناسی
۳۱۸	عوامل فردی
۳۲۰	عوامل خانوادگی نوع خانواده
۳۲۱	روابط در خانواده
۳۲۲	عوامل اجتماعی
۳۲۲	شبکه روابط اجتماعی
۳۲۲	وسایل ارتباط جمعی
۳۲۴	شهرنشینی
۳۲۴	تغییر ارزشها
۳۲۴	مشکلات اقتصادی
۳۲۵	ضعف نظارت اجتماعی
۳۲۶	پیامدهای فرار دختران
۳۲۶	پیامدهای فردی
۳۲۷	پیامدهای خانوادگی
۳۲۸	پیامدهای اجتماعی
۳۲۸	نتیجه گیری

پیشنهادات ۳۳۹

فصل پنجم: روسپیگری ۳۳۳

مقدمه ۳۳۳

تعریف روسپیگری ۳۳۵

تاریخچه روسپیگری در جهان ۳۳۶

روسپیگری در ایران ۳۳۷

روسپیگری در قوانین ایران ۳۳۸

جمع بندی مقایسه قوانین کشورهای مختلف ۳۳۸

طبقه بندی زنان روسپی ۳۳۹

روسپیگری و شیوه های برخورد با آن ۳۴۱

علل گرایش به روسپیگری ۳۴۱

پیامد روسپیگری چیست؟ ۳۴۵

پیشنهادات ۳۴۶

فصل ششم: طلاق ۳۴۷

مقدمه ۳۴۷

تعریف طلاق ۳۴۸

تئوریهای مرتبط با طلاق ۳۴۹

تئوری آنومی ۳۴۹

بحران ارزش ها ۳۵۰

از هم گسیختگی خانواده ۳۵۲

عوامل اجتماعی طلاق ۳۵۳

خانواده ۳۵۳

تغییر ارزشها، نگرش ها و هنجارها ۳۵۵

طلاق در جامعه شهری و روستایی ۳۵۶

سستی روابط اجتماعی در جامعه صنعتی ۳۵۶

قشر بندی اجتماعی و طلاق ۳۵۶

ناهنجاری های اجتماعی و طلاق ۳۵۷

وسایل ارتباط جمعی و طلاق ۳۵۷

استقلال مالی زن ۳۵۸

۳۵۸	انتظارات ازدواج
۳۵۸	دگرگونی درنگرش های زنان
۳۵۸	دگرگونی ارزش های دینی و فرهنگی
۳۵۹	تغییرات قانونی
۳۵۹	سن زوجین و طلاق
۳۶۰	نظر اسلام پیرامون طلاق
۳۶۱	تأثیر طلاق
۳۶۱	تأثیر طلاق بر والدین
۳۶۲	تأثیر طلاق بر فرزندان
۳۶۳	پیشنهادهات
۳۶۵	منابع فارسی
۳۷۱	منابع انگلیسی

مقدمه

در سال‌های اخیر مسائلی همچون مشکلات اجتماعی، ناهنجاری‌های اجتماعی و مفاسد اجتماعی به شکل آسیب‌های اجتماعی از اهمیت خاصی برخوردار گردیده است. با نگاهی به تاریخ جوامع بشری انحرافات اجتماعی غالباً در اشکال قتل، زنا و لواط) و... مطرح بوده است. ولی با توجه به عصر ارتباطات و فن‌آوری مشکلات اجتماعی نیز شکل و فرم دیگری یافته است و در عناوین مواد مخدر، تلفن همراه، رایانه و اینترنت، روسپیگری و... به شکل پیچیده‌ای مطرح می‌باشد. مهمترین نکته در بحث آسیب‌های اجتماعی این است که نه تنها افراد بلکه اجتماعاتی همچون خانواده، مراکز آموزشی و شغلی را نیز تحت تاثیر قرار می‌دهد، خصوصاً در عصر حاضر به دلیل تغییر در بنیان‌های ارزشی و هنجاری و عصر جهانی شدن به نظر می‌رسد مسایل اجتماعی ناشی از نوع روابط انسانی باشد که جامعه را به طور جدی تهدید می‌کند و با گسترش رو به تزاید خود مانع اجابت بسیاری از درخواستهای مطلوب می‌گردد. بر همین اساس اگر سلامت جامعه را مترادف با تعادل اجتماعی بدانیم مشکل اجتماعی ناشی از عدم تعادل در ساختار جامعه است. پس در بحث از آسیب‌های اجتماعی نیاز است تا به ریشه‌یابی عدم تعادل‌ها پرداخته شود. در بحث و بررسی ریشه‌ها، توسعه فن‌آوری با برخورداری از پیشرفت‌های الکترونیکی مرزهای سنتی را عملاً از بین برده و شکافها را تا حد زیادی به هیچ تبدیل شده است. این فراورده‌های

فرهنگی ابزار مهمی برای انتقال فرهنگ می‌باشد، چنانچه در یک زمان کوتاه اطلاعات زیادی به سراسر جهان عرضه می‌گردد و بدنبال آن هر دسته و گروهی می‌توانند فرهنگ ویژه خود را در سطح ملی/ فراملی پیدا کنند. علیرغم ماهیت این مشکلات و صرفه نظر از آنکه متخصصان چگونه به آن می‌نگرند و آن را جرم یا بیماری تلقی می‌کنند از دیدگاه روانشناسی بررسی نوع رفتار و راهکارهای برخورد با آن بسیار پراهمیت می‌باشد. لذا کتاب حاضر با این ایده و نگاه تدوین شده است تا علاوه بر بررسی آسیب‌های اجتماعی رایج در جامعه و دهه کنونی، تئوری‌های موجود در باب شکل‌گیری آسیب‌های خاص به راهکارهای عملی برخورد با آن نیز بپردازد و در کنار سایر کتب موجود در جوامع

علمی و دانشگاهی بعنوان کتب درسی نیز در رشته های علوم تربیتی و اجتماعی مورد استفاده قرار گیرد. تمرکز اصلی کتاب بر آسیبهای نوپدید اجتماعی از قبیل ماهواره و آسیبهای ناشی از آن، اعتیاد به اینترنت، ازدواج اینترنتی، چت، فرار از منزل، مشکلات تلفن همراه و.... می باشد که در سه بخش و ۱۷ فصل تدوین شده است. امید که مورد استقبال و استفاده دانشجویان و دانش پژوهان تمامی رشته های دانشگاهی علی الخصوص رشته های علوم انسانی و تربیتی قرار گیرد.

مهرانگیز شعاع کاظمی و مهرآور مومنی جاوید

تابستان ۱۳۹۰